

**DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND**

Annick POPPE

Afl levering 26

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

BINNERTS (Paul) en VAN DER JAGT (Marijn) [eindred.], *Nederlands Theaterjaarboek 91-92*, nr. 41, 149 p. (ISBN 90-70892-22-7) *Toneel Theatraal* 113 (1992), nr. 8.

Met bijdragen van Lex Bohlmeijer (over de criteria waarmee je een toneeltekst kan beoordelen), Marijn Van der Jagt (over de maatschappelijke aspecten van theater), Christien Boer (over het jeugdtheater), Paul Kuypers (over het beleid), Fien Bloemen (over "Neushoorns in juli"), Mylène van Noort (over feministisch theater) en zoals steeds een uitgebreid documentair gedeelte.

FERGUSON (Peter J.), *Kijken achter maskers*, Baarn, De Prom, 1992, 168 p. (ISBN 90-6801-324-6)

KORTEWEG (Ariejan), SCHAAFSMA (Karin) en HAMMER (Melle) [red.], *Dansjaarboek 1991-1992*, Amsterdam, Nederlands Instituut van de Dans, 1992.

VAN KERKHOVEN (Marianne)[hoofddred.], *Beyond Indifference*, Brussel, 1992 (Theaterschrift I)

Bevat interviews met Anatolij Vassiliev, Jan Ritsema, performer Laurie Anderson, Tom Jansen en de componist Heiner Goebbels. Aan het woord komen ook de Duitse actrice Edith Clever en de Belg Frank Vercruyssen. Als een rode draad doorheen deze bijdragen loopt de problematiek van de relatie tussen theater en het maatschappelijke gebeuren.

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

ALPHENAAR (Carel), "Pinter Party", *Toneel Theatraal*, 113 (1992), nr. 9, pp. 16-18.

De personages van Pinter hebben ruimte nodig : de teksten geven hun geheimen moeilijk prijs. Als aan deze meerduidigheid voorbij wordt gegaan ontstaan vlakke producties.

Aansluitend bespreken respectievelijk Max Arian, die Pinter een zekere gemakzucht verwijt, en Max Van Engen, die de voorstellingen zeer positief als een politieke

stellingname omschrijft, de recente produktie door Toneelgroep Amsterdam van *Bergtaal*, *Party Time* en *De nieuwe wereldorde*.

BLOKDIJK (Tom), "Het gekluisterd bewustzijn. Gerardjan Rijnders als taalkunstenaar", *Etcetera*, 10(1992), nr. 39, pp. 50-54.

Typisch voor vrijwel alle stukken van Gerardjan Rijnders is het ontbreken van een plot. In een eerste periode staat het gevecht tussen ouders en kinderen centraal (o.a. *Bakeliet*); daarna heeft hij het ook over de problematiek van het kunstenaarschap en over relationele problemen (o.a. *Silicone*).

BOHLMMEIJER (Lex), "Schrijnend leed en doller pret. Toneelschrijfster Moniek Kramer", *Toneel Theatraal*, 113 (1992), nr. 10, nr. 21-26.

Het vroege werk van moniek Kramer (*Een totnogtoe onvervuld verlangen*) is tegelijk absurd en kritisch; de normen die men zichzelf en de anderen oplegt worden genadeloos ontmaskerd. Recent is haar toon echter grimmiger geworden en gaat het over verschillende vormen van onthechting.

BOHLMMEIJER (Lex), "Chaos, gekte en loutering", *Toneel Theatraal*, 113 (1992), nr. 10, pp. 16-21.

De teksten die Suzanne van Lohuizen voor het jeugdtheater schrijft zijn intrigerend en raadselachtig; elk stuk is weer helemaal anders van stijl. Thema's zijn de innerlijke verscheurdheid en het zoeken naar de oorsprong (o.a. *Het huis van mijn leven*).

DE VOS (Jozef), "Het toneellevens te Gent 1990-1991", *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1991*, Gent, 1992, pp. 65-72.

Het N.T.G. vierde zijn vijftienvijftigjarig bestaan met een volledig nederlandstalig repertoire. Vooral Dirk Tanghes *Het gezin van Paemel* was een verrassende produktie, die de kosmische dimensie van het stuk zichtbaar maakte. Opvallend in de werking van Arca is zijn zoektocht naar een nieuw ensemble. Een scherpzinnige Arca-produktie was Marivaux' *Liefdes komedie*, geregisseerd door Jappe Claes. Naast deze traditionele theaters onderscheidt men te Gent een bloeiend kindertoneel in de sector van de alternatief gerichte huizen. Deze situatie schept mogelijkheden tot diversiteit maar houdt het gevaar van een zeker isolement in.

DIJSTELBERGE (Paul), "De pest in Bredero's *Spaanse Brabander*. 'De gave Gods'", *Literatuur*, 9(1992), nr. 5, pp. 273-278.

In 1617 speelde de pest een hoofdrol in het dagelijkse leven in Amsterdam; aan de andere kant laaide ook de strijd tegen contraremonstranten en remonstranten op. In zijn *Spaanse Brabander* komt Bredero op beide terug in de persoon van de hondslager Floris, die een vulgaire opvatting over de predestinatieleer debiteert.

DURIEUX (Hugo), "De tragedie van het luisteren ? Moderne opera tussen muziek en theater", *Etcetera*, 10(1992), nr. 39, pp. 46-49.

De vraag of opera nu muziek of theater is, werd in verschillende tijden verschillend beantwoord. In de negentiende eeuw werden tekst en theater ondergeschikt gemaakt aan de melodie; sinds Arnold Schönberg (*Die glückliche Hand*) geldt de muziek ook als drager van ideeën. De recente opvattingen variëren tussen de extremen van Sellars en Stockhausen.

GORIS (Alfons), "Herman Teirlinck en de vernieuwing van de toneelopleiding in Vlaanderen", *Ons Erfdeel*, 35(1992), nr. 5, pp. 675-690.

Niemand oefende op de toneelopleiding in Vlaanderen een zo grote invloed uit als Herman Teirlinck. Nadat hij zelf expressionistisch toneel had geschreven, raakte hij sterk onder de invloed van de ideeën van E. Gordon Craig. Sindsdien zette hij zich onverdroten in voor de opleiding van acteurs, wat maakt dat het belang van zijn opvattingen moeilijk kan worden onderschat. De Studio Herman Teirlinck en het R.I.T.C.S. zijn zonder zijn invloed ondenkbaar.

HERMANS (Maarten), "Vijftig jaar Jeugdtheater", *De Scène*, 34(1992-93), nr. 2, pp. 6-7.

In 1942 richtte de toenmalige K.N.S.-directeur Joris Diels naast de K.N.S. een apart jeugdtheater op onder leiding van Fred Engelen. Na de oorlog nam Corry Lievens de leiding ervan over en maakte dat het zich als een zelfstandig theater ontplooiën kon, waarna het een internationale reputatie opbouwde. Haar opvolger Joost Noydens en sinds 1987 Walter Merhotteïn zetten dit werk verder.

JANSEN (Jeroen), "Het slot van de Warenaar (1617) en zijn mogelijke bronnen", *Spektator*, 20(1991), nr. 1, pp. 37-54.

Is Hooft's *Warenaar* duidelijk gebaseerd op de *Aulularia* van Plautus, aangezien van de Latijnse komedie het slot ontbreekt, diende Hooft hier op een andere manier te werk te gaan. Van de toen gekende supplementen van de *Aulularia* kan echter niet worden aangetoond dat ze Hooft hebben beïnvloed.

MESTDEPENNINGHEN (Erna), "Le 'Vlaamse Opera', histoire d'une réussite", *Septentrion*, 21(1992), nr. 3, pp. 43-46.

De Vlaamse Opera, opgericht op 20 juni 1988 heeft zijn start niet gemist. Nadat het eerste seizoen werd geopend met *Simon Boccanegara* van Verdi (regie G. Deflo), een onverdeeld succes, nam Marc Clémour de leiding van Gerard Mortier over. Ook hij wist het hoge peil te handhaven (*Yevgeni Onegin* van Tsjajkovski) en de samenwerking met gerenommeerde internationale gezelschappen te consolideren.

OPSOMER (Geert), "Van schilder tot schrijver van de ruimte. René Moulart : een vergeten vormgever", *Etcetera*, 10(1992), nr. 39, pp. 4-7.

Was na de eerste wereldoorlog de toneeldecoratie bij ons nog gebaseerd op het trompe l'oeil, Moulart liet zich als eerste inspireren door de ontwikkelingen in de plastische kunsten. Voor het Vlaamse Volkstoneel ontwierp hij constructivistische decors (cf. Meyerhold) die het theater een driedimensioneel effect gaven.

VAN DEN BERG (W.), "Verzen bekoren auditeuren", *Literatuur*, 9(1992), nr. 5, pp. 265-270.

In de loop van de negentiende eeuw ontwikkelden de rederijerskamers — uitlopers van de idealen van de verlichting — zich tot toneelgezelschappen, een verschijnsel waaraan zowel door de literatuur- als de theatergeschiedenis nauwelijks aandacht werd besteed. In die hoedanigheid zijn zij de voorlopers van het huidige amateurtoneel.

VAN DURME (Jan), "De Biezenstekker/Driekoningenvond", in : *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap VII*, Gent, 1991, pp. 201-205.

In deze bijdrage zet J. Van Durme, regisseur van *Driekoningenvond* bij *Nut en Vermaak* uit Mariakerke uiteen hoe hij erin slaagde dit sombere, naturalistische stuk te laten zien als een kleurrijk, volks gebeuren.

VAN VLAENDEREN (Rudi), "Sporen in het zand", *De scène*, 34 (1992-93), nr. 2, pp. 10-12, nr. 3, pp. 6-8 en nr. 4, pp. 8-10.

Velen wilden na de oorlog opnieuw aansluiten bij de jaren dertig, alsof er niets gebeurd was; de oprichting van het Nationaal Toneel, een plan van Herman Teirlinck dat al van voor 1940 dateerde, sloot hierbij aan. Een successtuk uit de aanvangsperiode (gauw volgde Firmin Mortier Vic De Ruyter op) was ongetwijfeld *De Paradijsvogels* van Gaston Martens.

VERSTOCKT (Katie), "La danse contemporaine en Flandre", *Septentrion*, 21(1992), nr. 4, pp. 27-32.

Hoewel ze niet gesteund worden door een degelijke infrastructuur en een educatief systeem, zijn de Vlaamse choreografen vermaard in het buitenland. De dansen van Anne Teresa De Keersmaecker zijn volgens muzikale principes geordend; die van Wim Vandekeybus dynamisch en speels.

II. DRAMATEKSTEN

a. boeken

ACHTERNBUSCH (Herbert), *Toneel*, Amsterdam, International Theatre Books en Toneelgroep Hollandia, 1992; 260 p. (ISBN 90-6403-294-7)

BECKETT (Samuel), *Wachten op Godot*, vertaald door Jacoba van Velde, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Den Haag, Het Nationale Toneel, 1992, 156 p. (ISBN 90-6403-268-8)

BOND (Edward), *Gered*, oorspronkelijke titel *Saved*, vertaald door Rob De Graaf, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Eindhoven, Het Zuidelijk Toneel, 1992, 168 p. (ISBN 90-6403-301-3)

ELIOT (T.S.), *Moord in de kathedraal*, vertaald door Peter Nijmeijer, Amsterdam, Meulenhoff, 1992, 77 p. (ISBN 90-290-9926-7)

ERNST (Gustav), *Bloedbad*, oorspronkelijke titel *Blutbad*, vertaald door Tom Kleijn, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 1992, 119 p. (ISBN 90-6403-920-4)

GROOT (George), *Tergend langzaam wakker worden*, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 1992, 121 p. (ISBN 90-6403-297-1)

HAVEL (Václav), *De verzoeking*, vertaald door Kees Merckx en Sjoerd De Jong, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 89 p. (ISBN 90-6403-299-8)

Indringers, Arnhem, Theater van het Oosten, 1992, 211 p. (ISBN 90-74158-03-x)
(*Dio* van Willem Van Toorn, *De wisselmarkt* van Marijke Höweler, *De wespandief* van Kester Freriks en *De tentoonstelling* van Thomas Verbogt)

MINCO (Marga), *Een leeg huis*, Arnhem, Theater van het Oosten, 1992, 131 p. (ISBN 90-74158-04-8)

OCKHUYSEN (Ronald), red., *De nacht van het hoogste woord. Toneelstuk van 50 schrijvers*, Arnhem, Theater van het Oosten, 1992, 216 p. (ISBN 90-74158-05-6)

PINTER (Harold), *Party Time, De nieuwe wereldorde, Bergtaal*, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 1992, 63 p. (ISBN 90-6403-305-6)

PLAUTUS (T. Maccius), *Komedies*, vertaald door J. Hemelrijk, Baarn, Ambo, 1992, 1070 p. (90-263-1077-3)

WILDE (Oscar), *Salome*, vertaald door Rita Geys, Antwerpen, Houtekiet, 1992, p., (ISBN 90-5240-149-7)

b. in tijdschriften

BUYSSE (Cyriel), "Familiedrama", ingeleid door Jo Boghaert, in : *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap VIII*, Gent, 1992, pp. 89-180

VAN LOHUIZEN (Suzanne), "Heb je mijn kleine jongen niet gezien? Een toneelstuk voor heel kleine kinderen", *Toneel Theatraal*, 113(1992), nr. 10, pp. 22-27.